

درگاه

اون بش کونده بر نشر اولنور علم و صنعت مجموعه سی

برنجی سنه: ایکه نچی جلد

نومرو: ۲۳

۲۰ مارت ۳۳۸

جنگنامه

۲

فاناک آری

ما بعد [۲]

— بیامورم. فقط چنین بهلولو بوراده دکلی؟
نه ایسه بز المزدن کلانی یایلم. بو بلوط آبی اوودنیک
زمان بن تراسیه طوغرو کیده چکم اوراده چو جق
حقنده اجتماع ایشلر قونوشیورلر ..
فاناک جواب و بردی :
— ای آو ..

وغرب طرفنده کی دیوار دوغرو قابدی .
اوراسی الک آز خراب اولان طرفدی . بیلان طاشلرک
تپه سینه چققیجه قدر ای زمان غائب ایتدی بلوط
قری الان اورتیوردی . مووغلی نه پایه چغنی
دوشوندیکی بر صبراده به کیر آنک خفیف آدیملرله
تراسه ده دولاشدینی حس ایتدی . سیاه یارس ،
کورولانوسزجه اورایه قدر کلش و ایصرمله وقت
غائب ایتنهک دوغرو اولدینی دوشونورک لی آلتش
صیراتی بر داتنهک ایچنه مووغلی آلتش اوطوران
ماونلره صاغ صوله ضربه لر ایتدیوردی . برخشیت

کندی یوردنده اوطورمق ایسته یین یارلی
آناطولینک حریت مجادله سیدر ، دبه سویلوروز .
اونک ایچوندیک بزه داستانی یازلیق ایسته نمن شعرلر
یاوان کایور . یوزلرجه بوکا بکزه شعرلر یازیلدینی
حاله اصل « وطن شعرینی » آریوروز و بربرمنله
بونک مناقشه لرینی یاقی ایچون ستون ستون مقاله لر
یازیوروز . نتیجه ده وطنی شعردن زیاده بونک اطرافنده
مناقشه لر اولور ، فکرلر سویله نیور . ذاتا بویه
برشی اواسه بدی مناقشه سینه هیچ لزوم قالمییدی ؟
چناق قلعه ایچون بو قدر شعر یازیلدی ، هیچ
بری خالمرهنه یوق ... بلکه یازانلرک بیله .
چناق قلعه حربی یایان نفرلر صله یه دوزنک برتورک
طوندوردیلر .. بو تورکی استانبول سرفاقلردن تا
آناطولی ایچلرینه قدر یاییلدی ؟

چناق قلعه ایچنده ووردیلر
اولدن مزاده قویدیلر

کفته سی شو بیسط مصراعلر اولان بوتورکیک
یاقی سسی اوکنده شاعرلرمنک یازدینی چناق قلعه
شعرلرینک ساخته لکنی حس ایتدک اولر کاغدن
یایلمش چیچکله بکزیوردی .. چونکه بوتورکیده
اوراده حرب ایدملرک آجیلری واردی ، ملک
حسرتلری دویولوردی .

یارین آناطولینکده بر تورکیسی اولاجق ...
بو تورکی کی ادبیاتمه ده شعرلر کیره چک بیوک بر
شاعرمنک دیدیکی کی یاریشکی تورک ادبیاتی بوتورکدن
بو آتشلردن فیشقیراقدیر .

فقتره

حرب اویانی

اوتدن بری آناطولی غنیه لرنده استانبول
شاعرلرینه داتر وعظملر ، نصیحتلر واردر . یوزلردن
بر دانه سینه کین کون تصادف ایتد . بوراده کی
شاعرلرک سودادن وازکجه لرینی ، وطن ایچون ، حرب
ایچون شعر یازمه لرینک الزم اولدینی یاری سوریور .
برمنظومه ایچنده آکاتیلان یوسوزلر ، وطنی سوهن
برکنجک سوزلریدر . ذاتا سینه لر دیری « وطنی ادبیات »
دیه هایقیرانلرده بوکنجدن فرقمزدوشو غدیله ، بوندن
داها آقیری فکرلرده یولوندیله . بونک ایچوندیک بو
تورک کنجی بو خصوصده برآزده معدوددر .

فقط اوکنجک ایسته دیک کی شعرلره بز جوق
تصادف ایتدک . ایکی سنده دیری غنیه لرده ، مجموعه لرده
انتشار ایدهن شعرلرله پوایسته یان وطنی شعرلر دندی .
سفاریه حربی ترم ایدیوردی . اکثریسی قهرمان
اردوسنه دیه اتعاف ایدلیدی .. یوزلر بر آرایه
طوبلانسده برجله حالته کتیریلسه اوکتابک اسینه
« حرب ایدهن آناطولینک کتبی » دیه بر اسم قونولسه
غیادوغرو بر سوز سوبیه ییاریزی ؟ ... غیبا اوکتاب
آناطولی یی سینه لر دن صوکر بزه یته اوقانیله یته
او آتشیله کوستره ییاریزی ؟ .. شه سز خایر ! چونکه
او اخلال آله وندن او شعرلرده بر قیلم بر قدر .
آقان قالمردن بر دالمه سی موجود دکادر . ذاتا تورک
ادبیاتنه بویه بر شاه اثر نصیب اولمش ؟ .. تاریخ
ادبیات ایله مشغول اولانلر تورک ادبیاتنه بویه بر
شاه اثرک موجود اولدینی سویلوروزلر . اوچنجی
درجه ده کی شاعرلر بو حرب ادبیاتنه مشغول اولمش ..
یالکز باقی مشهور مرثیه سینه اردونک سسلوته
عظمتنه برآز طوقونیورده بو کون او مصراعله
حیران اولوروز . بیوک شاعرلرمن غیبا بونی نه ایچون
اهال ایشلر ؟

فقط دوشونولورسه تورک ملتنک کندیسته کوره
برسجه سی ، برخصاتی واردر . بز یابدیغیزی جوق
سویله یین ، اون داستان شکله صوفارق آلاشی غایبی
سودن ، ظنریله جوق اوکون برملت دکاز . بیوک
جنگکاری یابدیغیزکوره یته سکوت ایشلر . ذاتا
ترم نشه من ، ماعز هپ بوسکوت آلتنده دگیلدر ؟
سرایلردکی وقعه نویسلرک ، منشیلرک اردوی مدح
ایتمی ، بادشاهه برشکران وسیله سیدی . ظفری
قد ایتمی یته اوکا حرمت و مره بوطینی عرض ایتک
ایچوندی .

شده یی قدر ادبیاتمز استیلادورینک داستانی
شعری کچمیدی ؟ شه سز بو اون لازم اولان
ادبیات بودر دیه ادعا ایدمه ییز . آناطولی حربی
داستانی بر طرفلر شکله صوفاقلر آلدانانلردر . بزمنظوم
برمت اولدق . اونک ایچوندیک آناطولی یه باغیردن
قان آقان آناطولینک غوغاسی دیوروز .

اعترافا دیدیکه چونکه اطاعت امر سلطانیدن خروج
ایله کردن ، ملاوعتی ربقه اسلامدن کندو فعل و رشام
ایله اخراج ایلشم . السیف شاه الذنوب حکمیه شه سز
سیاست الهیه یه کردن نهاده انانجی السیف اجرای حکم
قضا امضاسنه رضاده اولمشدر .

کرم چو عود بسوزند نیست کسی را جرم
که من بدر دل خویشم کز قنار

خصوصت و مباحثه ده برقلوده طور دیوب یایراق
[۱۹۸] علمای حاضره تشویش ، باخته و مکلوحه دن
فارغ اولوب سلطان دخی هتک عرض شریعت وسفک
دماء ملت ایتدوکی مقابله سنده عرب عالم ایچون بر
دار اولتی فرمان قضا جریان صادر اولوب اب روی
اهل الهی خاکه ریزان ایلدوکی ایچون انه دخی خاکه
غاطات ایلدیلر . اما احوال و شایسی اولادنه احسان
و اتباعدن برکروه زندانده یی قله فرمان و بعضی تجدید
ایمان و ربوب عرصه ملکی طالت الحاددن خلاص
بیوردی .

*

حقایق تاریخی یی استعارات و جل شاعرانه آلتنده
کیزلهدن بوش و بی معنا طعطرارق الفاظه باقیلیرسه ،
حادثات تاریخی یی کندی دماغلرینه انطباق ایتدکاری
شکل سادکسنده نقل ایله هر درلو بوش سجعلردن
اجتناب ایدن دیگر مورخلرک ساده و بیسط اسانلری
درحال نظر دقت و منویمیزی جاب ایدر . ادریس
بو مورخلرک معاوماتنه برشی علاوه ایتدیک کی
آری ده یکی هیچ بر ایضا حاتی احتوا ایتدور .
انجق سعدالدین مکتوب و یا شفاهی برطاقم منبرله
استناداً بعض یکی نقطه لر علاوه ایشدر . [ج ۱ ،
ص ۲۹۶ و متاقب] نشری و باخصوص ادریس
سعدالدینک باشلیجه استنادکاهی تشکیل ایدر . بالخاصه
سعدالدینک بعض صحیفه لرینی عیناً استنساخ ایدن
صولافزاده مورخه استناد ایتشدر . [ص ۱۳۴ -
۱۳۶] [۱] مشهور « آصفنامه » سینه نظرأ ،
« تواریخ ال عثمان » ی جوق داها از معلوم اولان
لطیف پاشا (وفات ۹۵۷ هـ م ۱۶۵۰) ده لسان
اعتباریه نشری یی تقلید ایتکله برابر اثرینه یکی هیچ
برشی علاوه ایتدور .

فراخ باغینده

گورلی زاده ۱۳۴۱ هـ قی طرندن تورکیه یه نقل ایشدر .

[۱] برهسلو کتبخانه رسمیه سینه موجود یازمه
کراسه [T. 23 (M. 1506) , folia. 5. r]
[بروقلمان ، برهسلو کتبخانه سنده کی عرب ،
عجم ، تورک و عربانی یازمه لیستهلری ، برهسلو
۱۹۰۳ ، ص ۳۴ بافکتر] سعدالدینک اثرینک
عیناً استنساخدن عبارت اولوب باصمه ایله تماماً
نطابق ایتکده در . ت . بروقلمان بویازمه یی نظر
دقته عرض ایتک ایدنده یولاندق کی ب . مایسنه رک
طلبه لرندن دوتور ح . شه ددر طرفندن احضار
ایدیان کراسه یی ده . مشارالیه مایسنه ر جنا بلرینک
لطفلرینه مدیونم .

استانبولك اونس كوني

وحدت اولومدهنى يوكسكلى . به كيرا ، يوكسك
آلتمده ازيلهرك باغيران و يوزارلانان وجودلر
آرتمده سندهلركن مائونلردن برى :

— بوراده يالكر بردانه وار . اولدېرىكيز .

اولدېرىكيز . ديه باغيردى .
به كيرانك اوزرينه باغيران ييرتان ايضيران
طيرماليان برچوق مائونلر آتيليركن برقاچ دانه-ده
مووغلى ياقاليوب دائردك تيه سته قدر چيقاردلر
واوردان ييقي قېندن ايجرى آتديلر .

انسانلر آراسنده بوومش برچوق بو اون
بش قدم يوكسكلكدن دوشمكله مدھش سورنده
يارالانيردى . فقط مووغلى بالونك اوكرتديكى كې
ايكى اياقلى اوزرينه دوشدى وهيچ برشى اولمادى .
— بوراده اكر زهرلى ملت سنى حيانده
برائيرسه راحت اوطور . بز دوستلر كې اولدېروب
ينه كاير سنكله اوينارز .

فقط مووغلى اطر افنده برعشه وايضالرايشيدنجه
شدتله بيلان سوزلرني باغردى :

— سز وين عين قاندين ايز ...

هندستانده هر خرابه ، بيلان بوواسيدر . بوراي ده
زهرلى بيلانلرله دولو ايدى .

— يكي اوله ايمه ... راحت دوريكز هېكيز .
سنده كوچوك قرداش صافين قېلدلما . چونكه
اياقركله بزى راحتيز ايديه بيليرسك .

مووغلى قابى اولدىنى قدر يرندن اوينامادى .
هر مائونلر آراسنده سياه پارسك مدھش دوكوشنى
ديكله يوردى : اولوملر ، ايتسه لر بوئون بونلر
فوقنده دشمنلرنيك قوتلى صفلى اوزرينه هجوم ايدن
دالان ، داوان و باغيران به كيرانك درين و بوغوق
سىسى ... به كيرا برنجي دغه اوله برق حياى قورتارمق
ايچون دوكوش يوردى .

— محقق بلور بيقندن تعقيب ايدور . به كيرا به
يارديم ايدر البت .

مووغلى بويه دوشون يوردى و يوكسك سسله
باغردى :

— خزنه به يا كيرا صهرنجه كيت اورايه دال .
كنديكى صويه ات ...

به كيرا ايشيتدى و مووغلى نك سلامت بيليرن
سىسى اوگا بكيدين جسارت ويردى .

چوق كوچكله آدم آدم يول آجور . مشكلتله
صهرنجه دوغروايلر يوردى . اوزمان اك يقين خراب
دياردن يلوونك حرب نداسى كوك گورله سى كې
ايشيدلدى . اختيار آي چوق اوغراشمش ، داها
چاپوق كلكله موفق اولامامشدى .

— كلدېم به كيرا كلورم عجله ايدورم آه وور آ .
آيانلر نك آلتمده طاشلر قايرور بلكه ييكيز . كلورم .

منجوس پاندارلر غلر
تراسه نك اوزرينه نفس نفس واصل اولور اولماز
بر مائون هيوته معروض قالدى . فقط قوتلنجه

[۲] " درگاه نومو : ۲۰ ، ۲۱ ، ۲۲ "

الك بربوك اوبى — بوندن اون بش كون
اول « آقشام » غزته سنده شو سطرلرى اوقودق :
« آه باشام ، حدودى كچوب نوبجى محمدجى
قوجا فلاديم آنده يانده بولملى ايديكز ! محمدجى بوننه
صاريلان بويا يانچيدن ابتدا اوركدى ، فقط كوزلرمدن
آقان ياننى كورنجه اوده بكا صياريلدى ، اونكده
كوزلرى ياشاردى .

« بركيلو مترو اول اشيماي ، واوستى معاييه
ايدركن بى خبر يالايان ، دورينى غصب ايچون تام
ايكى ساعت بى حركتدن منع ايدن روس نغرلى
بيله بونظره قارشيسنده دوچار حيرت اولمندن محمدجى
يانندن آيرلدينم ائشاده بى تعظيمه سلاملاقمق كنديلرني
آلاماديلر . اوتق مبارك وطنمده ، مقدس سنجاشمك
كوليكسى آلتمده ، مبارك طو پراقلمزده بوروردم .

بو طو پراقده كى انسانلرده باشقه برحالت روحيه
وار . آرانده يالكر دم وياشنى بوزوقدم . فقط
راست كلديكم صاف ، مصوم كولولر كيم اولدينى
بيلمكسيز بكا سلام و برسيورلدى . دنيلديكى كې
عجيبا قنلرمن آراسنده بولى واردى ؟ روحلرمن
طائيشيورميدى ؟ مطلقا اويله مطلقا مسلمان
مسلمانى طائير ، قوقوسندن آليور »

بو مكتوبى اوقوديقمز آنده كيم بيلير نلر
دوشونديك ؟ كيم ننه قوتلى ، كوزل سوزلر ديدى ،
كيم ننه دشمنل صنعت ديه حيرت ايتدى . ايشته
بر كيجكه بو مكتوبى كرزندن آييره مائور و حيرتله
« نه استاد محرم ، نه استاد محرم ! » ديور . ايشته
برديكى كه آغلايور و سويله ييك سوز بولاميور .
هيسينكلى بوش ، هيسينكلى قورو لاف ...

بو مكتوبده نه او آدمك دوشونديكى كې صنعت
وار ، نه اوتكى كنجك ديديكى كې ادبيات وارونه ده
استادجدر . فقط بوسوزلرده كى قوت نره دن كلور ،
حيرتمز ندرند ؟ ادبياتدن اوتنه سنى كورمىن او آلاى
آلاى استادلرك ، او سورويله تورك تاترلرنيك ،
شاعرلرنيك ، اوطاقم طاقم سر محررلرك يازيلنده بزى

آيانلرنيك اوزرنده دورارق اولك آيانلرني آجيدى
وقولارنيك آلايلديكى قدر آلدى . صوكره مطرد
بر حركتله ، بات بات بات ، يك آهنگ بر چرخ
پروانه سنك چيقاردىنى سس كى وورمه باشلادى .
صويه برشيك سقولى ، مووغلى به كيرانك مائونلر
تعقيب ايدمه چكارى صهرنجه واردىنى خبر
ويردى . پارس صونك ايجنده يالكر باشى خارجده
نفسى طيقاناچق كې دوروركن ، قرمىز باصاماتلر
اوزرينه اوچ صيره ديزلمش و اوفك لردن صيچرايان
مائونلر ، چيقوبده بلوويه يارديه كيتمك ايچون
ياياچنى اك اوفق بر حركتله اوزرينه هجوم ايتمكه
حاضر لايورلدى .

به كيرا آميدسز صولر آقان چكاسنى قالدېراق
بيلانلردن امداد طلب ايتدى :

— سز وين عين قاندين ايز ...

قاآ صوك دقيقه ده قوروغنى چورمىش كې ايدى .
يالور تراسه نك كزارنده مائونلر ك تضيق آلتمده
بوكلش اولدينى حلاله سياه پارسك يارديم طلب
ايتديكى ايشيدنجه گولكدن كندىنى آلامادى .

راز باردار كيلينغ
وزان عارف خام طرفندن توركجه نقل ايدشدر .